

Χαιρετισμός Συνηγόρου του Καταναλωτή, κ. Ευάγγελου Ζερβέα, στην ημερίδα που διοργανώνει το Παράρτημα του δικτύου ELSA στην Ελλάδα με θέμα: «Συνεργασία κράτους & ιδιωτών για τα μεγάλα έργα και την ανάπτυξη»

«Ο σεβασμός προς τον καταναλωτή ως προϋπόθεση για υγιή ανάπτυξη»

(Προσφωνήσεις...)

Η έννοια της ανάπτυξης, οικονομικής και κοινωνικής, αποτελεί αδιαμφισβήτητο όχημα για την πρόοδο και την προκοπή κάθε χώρας και των πολιτών της.

Η παγκόσμια ανάγκη για αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης ταυτόχρονα σε όλο και περισσότερους τομείς της δημόσιας ζωής, ιδιαίτερα σε μία εποχή δημοσιονομικής στενότητας όπως η σημερινή, έχει αναδείξει κατ' αναμενόμενο τρόπο την αδυναμία των κρατών να χρηματοδοτούν από μόνα τους επαρκώς και υπό αδιάλειπτο καθεστώς ελέγχου και διαφάνειας των δημόσιων επενδύσεων μεγάλα ή και μικρότερα αναπτυξιακά έργα.

Απέναντι σε μια τέτοια κατάσταση, η διεθνής πρακτική έχει αποδείξει ότι μια ευρεία γκάμα έργων υποδομής μπορούν να κατασκευαστούν καλύτερα, γρηγορότερα και φθηνότερα μέσω της λογικής της σύμπραξης του ιδιωτικού με τον δημόσιο τομέα.

Τα έργα αυτά μπορούν να κινητοποιήσουν όλους τους κλάδους της οικονομίας που συμβάλλουν στην προετοιμασία και εκτέλεση ενός συγχρηματοδοτούμενου έργου και να οδηγήσουν στη δημιουργία μιας νέας αγοράς σε όλη την επικράτεια μίας χώρας, ειδικά στην περιφέρειά της, που έχει πιθανώς και τη μεγαλύτερη ανάγκη από επενδύσεις.

Στην Ελλάδα, η πρόσφατη ψήφιση το 2005 του νομοσχεδίου για τις «Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα» αποτέλεσε μια σημαντική μεταρρυθμιστική πρωτοβουλία της Πολιτείας, η οποία άνοιξε τον δρόμο για μια ευρύτερη συνεργασία μεταξύ κράτους και ιδιωτών για την κατασκευή και συντήρηση δημοσίων έργων, αλλά και για την παροχή υπηρεσιών που μέχρι τότε ανήκαν στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Δημοσίου.

Είναι γεγονός ότι η κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων για την κατασκευή δημόσιων έργων μειώνει τη συμμετοχή του Δημοσίου στη χρηματοδότησή τους, δίνοντας στο κράτος την πολύ σημαντική εναλλακτική δυνατότητα να μη χρηματοδοτεί εκ των προτέρων δημόσιες επενδύσεις ούτε να αναλαμβάνει υπέρμετρους οικονομικούς κινδύνους.

Παράλληλα, κατά κοινή ομολογία, οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα δίνουν τη δυνατότητα στον πρώτο να ενσωματώνει την καινοτομία και την τεχνογνωσία του δεύτερου, την ίδια στιγμή που ορθολογικοποιείται η κατανομή των επενδύσεων, βελτιστοποιείται η ποιότητα του παραγόμενου έργου και γίνεται εν γένει αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των ανθρώπινων και υλικών πόρων.

Γίνεται σαφές ότι κάθε συζήτηση περί των ωφελειών που απορρέουν από τις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για τα μεγάλα έργα και την ανάπτυξη αφορά κατ' ουσία τα μέλη του ίδιου του κοινωνικού συνόλου, τους πολίτες, οι οποίοι μέσα από τη γενική ευημερία της χώρας προσδοκούν και αναμένουν τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους και σε ατομικό επίπεδο.

Σε πολλές περιπτώσεις, ωστόσο, η προσμέτρηση των ωφελειών για τα μέλη του κοινωνικού συνόλου δεν γίνεται μόνο με την αφηρημένη ιδιότητά τους ως πολιτών, αλλά και με την ειδικότερη ιδιότητά τους ως καθημερινών καταναλωτών μιας ευρείας γκάμας υπηρεσιών που προσφέρονται άμεσα ή έμμεσα ως αποτέλεσμα της υλοποίησης ενός αναπτυξιακού έργου από μια δημοσιο-ιδιωτική σύμπραξη.

Τέτοια έργα μπορούν, επί παραδείγματι, να είναι η υλοποίηση νέων ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων ή κέντρων φροντίδας ηλικιωμένων, η κατασκευή χώρων στάθμευσης, βρεφονηπιακών σταθμών και γυμναστηρίων, η ανέγερση δημόσιων αγορών ή χώρων αναψυχής, η διαχείριση λιμανιών και αεροδρομίων, κ.λπ.

Δεν θα πρέπει να λησμονούμε ότι στο κέντρο των συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα βρίσκεται το αντάλλαγμα που λαμβάνει ο ιδιώτης για την εκτέλεση ενός έργου ή την παροχή μιας υπηρεσίας. Το αντάλλαγμα αυτό συνίσταται συνήθως στο δικαίωμα εκμετάλλευσης και απόληψης των προσόδων που αποφέρει το

εκάστοτε έργο, γεγονός που μετατρέπει τον ιδιώτη σε έναν ιδιότυπο πάροχο αγαθών προς το καταναλωτικό κοινό έναντι χρηματικού αντιτίμου για όσο χρονικό διάστημα ισχύει το δικαίωμα εκμετάλλευσης.

Υπό αυτή την έννοια, η σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στα άτομα-χρήστες ενός τέτοιου έργου και τον δικαιούχο εκμετάλλευσής του προσομοιάζει περισσότερο στη σχέση ενός καταναλωτή με τον προμηθευτή του, παρά στη σχέση που έχει ο πολίτης με την Πολιτεία.

Από αυτή την άποψη, οι ιδιώτες δικαιούχοι εκμετάλλευσης δημόσιων έργων είναι επιτακτικό να γνωρίζουν και να τηρούν στο ακέραιο όλες τις προβλέψεις για την προστασία των καταναλωτών και να εφαρμόζουν μια επιχειρηματική πολιτική που, παράλληλα με την αποκομιδή του θεμιτού κέρδους τους, θα επιδεικνύει τον μέγιστο σεβασμό στην υγεία και τα οικονομικά συμφέροντα του καταναλωτικού κοινού με το οποίο συναλλάσσονται.

Η ανάγκη αυτή είναι ακόμα περισσότερο επιβεβλημένη, δεδομένου του μονοπωλιακού χαρακτήρα των δημόσιων έργων και, κατά συνέπεια, της απουσίας εμπορικού ανταγωνισμού, ο οποίος, όταν είναι υγιής, είναι σε θέση να βάζει κανόνες, να θέτει όρια και να εξομαλύνει την αγορά.

Η καταναλωτική διάσταση της σχέσης που μπορεί να γεννιέται κατά την αξιοποίηση και χρήση ενός αναπτυξιακού έργου υποδομής από τους πολίτες πρέπει να βρίσκεται πάντοτε στο επίκεντρο της προσοχής ήδη από το στάδιο της προετοιμασίας και του σχεδιασμού μιας δημοσιο-ιδιωτικής σύμπραξης για την υλοποίηση ενός έργου.

Ιδιαίτερα η Πολιτεία θα πρέπει να μεριμνά, ούτως ώστε οι συμφωνίες που συνάπτει με εκπροσώπους του ιδιωτικού τομέα, με τους οποίους συμπράττει για την ανάπτυξη της χώρας, να συμπεριλαμβάνουν ρητές και απαράβατες προβλέψεις για την εξασφάλιση της μελλοντικής προστασίας, αλλά και της ικανοποίησης των πολιτών-καταναλωτών από την ποιότητα, την αξιοπιστία και τη χρηστικότητα των παραγόμενων έργων.

Δίχως την εμπέδωση αισθήματος εμπιστοσύνης και ασφάλειας ανάμεσα στους πολίτες, οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα διατρέχουν τον κίνδυνο να τίθενται διαρκώς υπό αρνητική κριτική και αμφισβήτηση και η ανάπτυξη της χώρας θα παραμένει ένας εύηχος, αλλά αυτοαναιρούμενος στόχος.